

Okul çağı çocuklarında kişisel güvenlik

Arzu Akcan *, Hemşirelik Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 07070, Türkiye

Suggested Citation:

Akcan, A. (2017). Okul çağı çocuklarında kişisel güvenlik. *International Journal of Emerging Trends in Health Sciences*. 1(1), 27-32.

Gönderim 24 Mayıs 2017; Düzeltme 30 Ekim 2017; Kabul edilen 20 Kasım 2017.

Seçim ve hakem süreci sorumlusu: Prof. Dr. Nilgün Sarp, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

©2017 SciencePark Research, Organization & Counseling. All rights reserved.

Özet

Kişisel güvenlik bireysel bir sorumluluktur. Bireyler, güvenliklerini tehlikeye atacak bir olay gelişmeden önce önlemler almalıdırlar. Böylelikle yaşamları güven ve huzur içerisinde olacaktır ve karşılaşılabilecek riskler azalacaktır. Bu derleme makalede de okul çağı çocuklarında karşılaşılabilecek kişisel güvenlik durumları; güneşten korunma, kozmetik ürünler, kontakt lens kullanımı, dövme-piercing, sigara, alkol ve madde kullanımı, bisiklet kullanımı, okul taşıtı kullanımı, okul çantası taşıma gibi konular çerçevesinde değerlendirilmiştir. Literatür incelendiğinde okul çağı çocuklarında sigara, alkol ve madde kullanımı, güneşten korunma gibi konulara sıkça rastlanılmakta ancak bu yaş dönemine ait adı geçen diğer konulara nadiren değinilmekte ya da hiç söz edilmemektedir. Sonuç olarak okul çağı çocukları için kişisel güvenlik konuları genişletilmeli ve değişen toplum yapısıyla birlikte güncel bilgiler ortaya konulmalıdır. Okul hemşiresi çocuğun güvenliğinin sağlanmasında, kazaların ve hastalıkların önlenmesinde ailelere ve okul çalışanlarına rehberlik edebilir, önerilerde bulunabilir. Ayrıca güvenlik materyali üreticileri ile görüşebilir, girişimlerini ulusal ve yerel yasalarla destekleyebilir, çocuk ve aileleri için eğitimler planlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul sağlığı; kişisel güvenlik; hemşire.

Personal safety in the school-aged children

Abstract

Personal safety is an individual responsibility. Individuals should take precautions before an incident that could jeopardize their safety is developed. In this way, their lives will be in peace and security and the risks will be reduced. In this review article, personal safety situations that may be encountered in school children can be evaluated by those issues such as sun protection, cosmetics, contact lens use, forging-piercing, smoking, using alcohol and drug, cycling, using school bus, carrying school bag within the framework. When the literature is examined, it is observed that smoking, alcohol and substance use and sun protection are frequently encountered in school children, however, other issues presented for this age are rarely mentioned or never mentioned. As a result, personal safety issues should be expanded for school children and updated

* ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Arzu Akcan, Hemşirelik Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 07070, Türkiye
E-mail adres: arzu@akdeniz.edu.tr / Tel.: +90 242 3106108

information should be provided along with changing society structure. The school nurse can guide and make suggestions to family members and school staff for the prevention of accidents and illnesses and for the provision of child safety. They can also talk with safety material manufacturers, support their initiatives by national and local laws, and plan education for children and their families.

Keywords: School health; personal safety; nurse.

1. Giriş

Her birey kendi güvenliğini sağlamaktan sorumludur. Özellikle güvenlik sorunu ortaya çıkmadan bireyler önlemlerini almalıdırlar. Bu şekilde insanlar karşılaşabilecekleri riskleri azaltarak daha güvenli bir yaşam sürdürebilirler. Bunu yaparken de bireyler yaşadıkları alanları, kendileriyle ilgili özellikleri değerlendirirler ve planlama yaparlar. Çocuklar merak, keşfetme, öğrenmek isteme gibi nedenlerden çeşitli riskler alabilmekte ve sağlıklarını tehlikeye atabilmektedirler. Bu nedenle çocuklar küçük yaşlardan itibaren tehlikelere ilişkin farkındalıkları artırılarak kendi sorumluluklarını almaları için hazırlanmalıdırlar. Okul, çocukların aileden sonra ilk sosyalleştikleri alanlar olduğundan okul alanında kişisel güvenlik çalışmaları önemle ele alınmalıdır. Okul çağı çocuklarında karşılaşılabilecek kişisel güvenlik durumları; okul taşıtı kullanımı, bisiklet kullanımı, okul çantası taşıma, güneşten korunma, kozmetik ürünler, kontakt lens kullanımı, dövme-piercing, sigara, alkol ve madde kullanımı gibi konular çerçevesinde değerlendirilebilir.

1.1. Okul taşıtı kullanımı

Okula ulaşmada en istenilen yöntemlerden biri okul ve ev arasında güvenli yürüme ve bisiklet rotaları oluşturulmasıdır. Bunun için yurt dışında çeşitli projeler görmek mümkündür (Tandoğan, 2014). Bizim ülkemizde ise sıklıkla tercih edilen yöntemlerden biri okul taşıtlarının kullanımınıdır. Bu nedenle okul taşıtlarının kullanımında kurallara mutlaka uyulması gereklidir (Mısırlı, 2012).

1.2. Bisiklet kullanımı

Yapılan bir çalışmada bisiklet kazalarının çoğunlukla erkeklerde, en fazla 10-19 yaşta ve çoğunlukla düşme sonucu meydana geldiği belirtilmiştir (Sataloğlu, Aydın, & Turla, 2010). Okul hemşiresi bu konuda eğitim ve danışmanlık rolünü de yürütür. Bu rol özellikle yaralanmaların önlenmesinde önemlidir (Allender, Rector, & Warner, 2010; Stanhope & Lancaster, 2012). Bisiklete binebilmek için 11 yaşını doldurmuş, uygun bedensel özellikte ve sağlıklı olmak gerekir. Bisiklet kullanırken trafik kurallarına uymak ve kişisel koruyucular kullanmak en doğru yöntemdir (Mısırlı, 2012; Edelman & Mandle, 2002).

1.3. Okul çantası taşıma

Günümüzde okula giden çocuklarda sırt çantasının ağırlığı, çanta taşıma şekli, çocuğun okuldaki oturuş şeklinin, çeşitli problemler oluşturduğu bilinmektedir (Çalışkan, Korkmaz, & Karadağ, 2007; Parlak Demir ve ark, 2012). Bu nedenle çocuklara doğru kaldırma tekniğini öğretmek gerekir. Sırt çantaları uzun süreli taşınmamalı, uzun süre ayakta kalınacaksa çıkarılmalıdır. Ortopedik/ergonomik (iki geniş ve destekli omuz askısı ve bel kemeri bulunan, hafif) çantalar tercih edilmelidir.

1.4. Güneşten korunma

Ömür boyu güneş maruziyetinin %23'  18 yaşımdan önce olmaktadır (Godar, Urbach, Gasparro, & Van der Leun, 2003).  ocuklukdaki güneş yanıkları ile cilt kanserleri arasındaki g c l  ilişki nedeniyle melanomanın yarısı, melanoma dıő cilt kanserlerinin de %78'inin erken yaşlardan itibaren yapılan uygun koruyucu önlemler ile azaltılabileceği vurgulanmaktadır (Geller, Rutsch, Kenausis, & Zhang, 2003; Godar et al 2003; Maguire-Eisen, Rothman, & Demierre, 2005). ABD'de lise  ğrencilerinin yalnızca %10.8'inin güneş koruyucu kullandığı belirlenmiştir (Eaton et al, 2012). Ülkemizde ortaokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin yarım dan fazlasının güneşten korunmayı ve güneş koruyucu kullanmayı düşünmediği belirlenmiştir (Aygün & Ergün, 2016). Ülkemizde yapılan yarı deneysel çalışmalarda ise bilgi verilen girişim gruplarında güneşten korunma konusunda bilgi, tutum ve davranışların olumlu yönde arttığı (S men &  ncel, 2014), güneş yanığı oranını azalttığı ve güneş koruyucu kullanma davranışlarını geliştirdiği (Aygün & Ergün, 2014) belirlenmiştir. Güneşten korunma davranışları içinde dıőarıda kalma saatlerinin düzenlenmesi, giysilerin seçimi, güneş gözlüğü kullanılması, güneş koruyucuların uygun şekilde kullanılması yer almaktadır (Aydemir, 2009; Dadlani & Orlow, 2008; Diffey, 2002; Glanz, Saraiya, & Wechsler, 2002; Glanz & Mayer 2005; Glanz, Buller, & Saraiya, 2007; Green, Williams, Logan, & Strutton, 2011; Helfand & Krages, 2001; Lucas, McMichael, Smith, & Armstrong, 2006, Saraiya et al, 2004)

1.5. Kozmetik  r nler

Kozmetikler özellikle ergen geç kızlar tarafından, genellikle de güzelleşmek, görünümlerini değiştirmek, temizlenmek amacıyla kullanılmaktadırlar (Lewis & Bear, 2009). Ancak tahrişe, enfeksiyona ve fiziksel sağlık problemlerine (alerjik reaksiyonlar gibi) neden olabileceği unutulmamalıdır (Ocak & Kalsın, 2001; Lewis & Bear, 2009; Militello, Jacob, & Crawford, 2006). Bu nedenle kozmetik ürünlerin uygun şartlarda saklanması, satın alırken dikkatli olunması, kurallarına uygun şekilde kullanılması önerilmektedir ( omoğlu, 2012).

1.6. Kontakt lens kullanımı

Başta enfeksiyöz nedenler olmak üzere ortaya çıkan kontakt lens komplikasyonları geri dönüşsüz görme kayıplarına neden olabilmekte, erken dönemde tanı ve tedavi gereksinimi göstermektedir. Ancak nadiren de olsa erken tanı ve tedaviye rağmen görme kayıpları oluşabilmektedir. Bu nedenle ortaya çıkabilecek komplikasyonların önlenmesi daha fazla önem taşımaktadır. Ancak birçok gencin reçetesiz kontakt lens aldığı bilinmektedir. Bu nedenle göz hekiminin muayenesiyle kullanılmalı, kullanım kurallarına dikkat edilmeli ve belirli aralıklarla kontrolü yapılmalıdır (Din , Yıldırım, Altıparmak, Adıgüzel, & Temel, 2012).

1.7. Dövme-Piercing

Dövme-piercing ergenler için kendini ifade etme ve dikkati çekme davranışlarının bir şeklidir (Nies & McEwen, 2007). Dövme-piercing ergenler arasında son yıllarda hızlı bir şekilde artmaktadır (Edelman & Mandle, 2002; Nies & McEwen, 2007). Ne yazık ki bu uygulamalar güvenlik önlemleri alınmamış, steril olmayan salonlarda, evlerde, sokaklarda da yapılmaktadır (Nies & McEwen, 2007). Ancak ergen bu potansiyel komplikasyonların farkında değildir (Sweeney, 2006). Değişken kararlar dönemi için dövmenin yapılması bir risktir, ayrıca alerjiler, enfeksiyonlar, hastalıklar için de tehlike oluşturur (Edelman & Mandle 2002; Sweeney, 2006; Karaca ve ark, 2010). Piercing uygulamalarının da kaş ya da kulakta sinir zedelenmesi, alerjik reaksiyonlar, kanama, diş eti iltihabı, diş kırıkları, Hepatit B ve C, HIV, tetanoz başta olmak üzere birçok hastalığa neden olduğu belirtilmektedir (Savaşer, Balcı,  zdi er Arslan, & Metreş, 2009). Okul hemşireleri dövme-piercing yaptırıp yaptırmama konusunda ergenin karar vermesine ya da hangi koşullarda yapılması gerektiği konusunda eğitim yapmak için eşsiz fırsatlara sahiptir. Özellikle kan yoluyla bulaşan hastalıklar ve dövmenin kalıcılığı konularında

bilgilendirme önemlidir (Edelman & Mandle 2002; Nies & McEwen, 2007). Ayrıca geçici kına dövmesiyle de alerjik kontakt dermatit gelişebileceği (Karaca, Kulaç, & Köken, 2008; Erpolat, Görpelioğlu, & Sarıfakioğlu, 2011), oldukça yaygın olarak görülen küpe kullanımında da delinen kulaklarda lokal enfeksiyon, bifid kulak memesi, allerji, keloid veya kist formasyonu, sarkoid granülom, hematoma, gömülü kalma ve küpenin inhale edilmesi gibi bir takım komplikasyonlar ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır (Büyüklü & Yılmaz, 2010).

1.8. Sigara, alkol ve madde kullanımı

Ülkemizde ilk kez tütün mamulü deneyenlerin %73.8'inin, ilk kez alkol kullananların da %60.8'inin 20 yaş altında olduğu görülmektedir (Bora Başara ve ark, 2013). Türkiye Gençlik Profili çalışmasına göre ise 15-19 yaş arasındaki gençlerin %24.1'i sigara kullanmaktadır (Gür, Dalmış, Kırmızıdağ, Çelik, & Boz, 2012). Sigara kullanımının önlenmesi için birçok kişi ve kurum birlikte hareket etmelidir (Özcebe, 2008). Okul hemşiresi de bu ekibin üyesi olarak öğrencilere bu maddelerin etkileri konusunda eğitim verebilir, "hayır" demeyi öğretebilir. Ayrıca son zamanlarda bu tür moda olan maddeler ve tehlikeli eğilimler konusunda ebeveynlerin ve toplumun farkındalığını arttırabilir (Stanhope & Lancaster, 2012). Özellikle kullanmayanların hiç başlamamasına yönelik girişimlerde bulunabilir (Edelman & Mandle, 2002).

2. Okul Sağlığı hemşiresinin kişisel güvenliğe ilişkin rol ve sorumlulukları

Sonuç olarak okul çağı çocukları için kişisel güvenlik konuları genişletilmeli ve değişen toplum yapısıyla birlikte güncel bilgiler ortaya konulmalıdır. Okul hemşiresi çocuğun güvenliğinin sağlanmasında, kazaların ve hastalıkların önlenmesinde ailelere ve okul çalışanlarına rehberlik edebilir, önerilerde bulunabilir. Ancak önerilerin uygulanmasında bazı aileler başarılı olurken, bazıları da bunu sürdürmede yetersiz kalabilmektedir. En iyi sonuçlara ulaşmak için uygun yaklaşımları öğreten çalışmaların artması gerekmektedir. Okul hemşiresi güvenlik malzemeleri üreticileri ile görüşebilir, girişimlerini ulusal ve yerel yasalarla destekleyebilir, grup eğitimleri yapabilir. Ayrıca bu girişimlere şiddetin azalmasını amaçlayan programlar, kazalardan koruma konuları da örnek olarak verilebilir (Edelman & Mandle, 2002).

Kaynakça

- Allender J. A., Rector, C. & Warner, K. D. (2010). *Community health nursing: Promoting & protecting the public's health*. 7th Ed. (p. 616-8, 855-7). Wolters Kluwer Health/ Lippincott Williams & Wilkins: Philadelphia.
- Aydemir, E. H. (2009). Güneşten koruyucular. *Türkderm*, 43(Özel Sayı 1), 7-11.
- Aygün, O. & Ergün A. (2014). Decisional balance and self-efficacy for sun protection measurement among Turkish adolescents. *Nursing Research*, 63(5), 309-319.
- Aygün, Ö. & Ergün, A. (2016). Sakarya ilinde bulunan 6-8. sınıf ortaokul öğrencilerinin güneşten korunma davranışları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(4), 312-321.
- Bora-Başara, B., Güler, C., Yentür, G. K., Birge, B., Pulgat, E. & Mamak Ekinci, M. (2013). *Sağlık istatistikleri yılı 2012*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı Yayını.
- Büyüklü, F. & Yılmaz İ. (2010). Gömülü küpe: Bir olgu sunumu. *KBB ve BBC Dergisi*, 18(1), 14-16.
- Çalışkan, N., Korkmaz, T. & Karadağ, E. (2007). İlköğretim 1. kademe öğrencilerinin okul çantası ile ilgili görüşleri üzerine nitel bir araştırma. 16. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 1, 289-297.
- Çomoğlu, T. (2012). Kozmetikler. *Marmara Pharmaceutical Journal*, 16, 1-8.
- Dadlani, C. & Orlow, S. J. (2008). Planning for a brighter future: A review of sun protection and barriers to behavioral change in children and adolescents. *Dermatology Online Journal*, 14(9), 1-10.
- Diffey, B. L. (2002). Human exposure to solar ultraviolet radiation. *J Cosmet Dermatol*, 1(3), 124-130.

- Dinç, E., Yıldırım,  ., Altıparmak, G., Adıg zel, U. & Temel, G. (2012).  nemli bir halk sağlığı sorunu: Kontrols z kontakt lens kullanımı. *Turk J Ophthalmol*, 42, 84-87.
- Eaton, D. K., Kann, L., Kinchen, S., Shanklin, S., Flint, K. H., Hawkins, J., Harris, W. A., Lowry, R., McManus, T., Chyen, D., Whittle, L., Lim, C. & Wechsler, H. (2012). Youth risk behavior surveillance-United States, 2011. *Surveillance Summaries*, 61(4), 1-162.
- Edelman, C. L. & Mandle, C. L. (2002). *Health promotion throughout the lifespan*. Mosby: St. Louis.
- Erpolat, S., G rpeleoğlu, C. & Sarıfakioğlu, E. (2011). Geçici kına d vmesi sonrası gelişen allerjik kontakt dermatit: Bir çocuk olgu sunumu. *Yeni Tıp Dergisi*, 28(4), 239-240.
- Geller, A., Rutsch L., Kenausis K. & Zhang Z. (2003). Evaluation of the SunWise School Program. *Journal of School Nursing*, 19(2), 93-99.
- Glanz, K., Saraiya, M. & Wechsler, H. (2002). Guidelines for school programs to prevent skin cancer: Centers for disease control and prevention. *MMWR Recommendations and Reports*, 51(4), 1-18.
- Glanz, K. & Mayer J. A. (2005) Reducing ultraviolet radiation exposure to prevent skincancer. *Am J Prev Med.*, 29(2), 131-142.
- Glanz, K., Buller, D. B. & Saraiya, M. (2007). Reducing ultraviolet radiation exposure among outdoor workers: State of the evidence and recommendations. *Environmental Health*, 8(6), 1-22.
- Godar, D. E., Urbach, F., Gasparro, F. P. & Van-der-Leun, J. C. (2003). UV doses of young adults. *Photochem Photobiol*, 77(4), 453-457.
- Green, A. C., Williams, G. M., Logan, V. & Strutton G. M. (2011). Reduced melanoma after regular sunscreen use: Randomized trial follow-up. *J Clin Oncol*, 29(3), 257-63.
- G r, B. S., Dalımsı,  ., Kırmızıdağ, N.,  elik, Z. & Boz, N. (2012). Türkiye'nin gençlik profili. Ankara: SETA.
- Helfand, M. & Krages, K.P. (2001). *Counseling to prevent skin cancer: A summary of the evidence*. (AHRQ Pub. No. 03-521B). Rockville, MD: Agency for Healthcare Research and Quality
- Karaca, N., Ertekin, B., Gerçeker T rk, B., Kandiloğlu, G. & Dereli, T. (2010). Kolda sistemik tutulumla birliktelik gösteren bir d vme sarkoidozu. *Turkiye Klinikleri J Dermatol*, 20(2), 88-90.
- Karaca, Ő., Kulaç, M. & K ken, R. (2008). Geçici kına d vmesine bağlı allerjik kontakt dermatit. *Turkiye Klinikleri J Dermatol*, 18, 138-140
- Lewis, K. T. & Bear, B. J. (2009). *Manual of school health: A Handbook for school nurses, educators, and health professionals*. USA: Saunders Elsevier.
- Lucas, R., McMichael, T., Smith, W. & Armstrong, B. (2006). *Solar ultraviolet radiation: Global burden of disease from solar ultraviolet radiation*. Geneva: Environmental Burden of Disease Series.
- Maguire-Eisen, M., Rothman, K. & Demierre, M.F. (2005) The ABCS of sun protection for children. *Dermatology Nursing*, 17(6), 419-433.
- Mısırlı,  . (2012). *S r c  ve yaya eğitimi seminerleri eğitici el kitabı*. Ankara: T.C Emniyet Genel M d rl ğ  Trafik Hizmetleri Başkanlığı.
- Militello, G., Jacob, S. E. & Crawford, G. H. (2006). Allergic contact dermatitis in children. *Current Opinion in Pediatrics*, 1(4), 179-186.
- Nies, M. A. & McEwen, M. (2007). *Community/ public health nursing: Promoting the health of populations*. Philadelphia: Saunders/ Elsevier.
- Ocak, F. & Kalsın,  . (2001). Akne için kullanılan ürünler ve bunların kozmetik açıdan değerlendirilmesi. *AEOB İlaç Forumu*, 1, 50-60.
- Özcebe, H. (2008). *Gençler ve sigara*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Beslenme ve Fiziksel Aktiviteler Daire Başkanlığı Sağlık Bakanlığı Yayını.
- Parlak-Demir, Y.,  ırak, Y., Dalkılın, M., Yılmaz, G. D., Uraş,  . & Kömürcü, M. (2012). İlkokul çocuklarında çanta taşıma, bilgisayar kullanma alışkanlığı ve postür. *Ankara Medical Journal*, 12(4), 182-187.
- Saraiya, M., Glanz, K., Briss, P.A., Nichols, P., White, C., Das, D., Smith, S.J., Tannor, B., Hutchinson, A.B., Wilson, K.M., Gandhi, N., Lee, N.C., Rimer, B., Coates, R.C., Kerner, J.F., Hiatt, R.A., Buffler, P. & Rochester, P. (2004).

Interventions to prevent skin cancer by reducing exposure to ultraviolet radiation: a systematic review. *Am J Prev Med*, 27(5), 422–466.

Sataloğlu, N., Aydın, B. & Turla, A. (2010). Bisiklet ve motorsiklet kazası sonucu yaralanma ve ölümler. *Adli Tıp Bülteni*, 15(1), 13-20.

Savaşer, S., Balcı, S., Özdiñçer-Arslan, S. & Metreş, Ö. (2009). Lise öğrencilerinde pirsing uygulamaları. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg*, 17(2), 69-75.

Stanhope, M. & Lancaster, J. (2012). *Public health nursing population centered health care in the community*. St. Louis: Elsevier Mosby.

Sümen, A. & Öncel, S. (2015). Effect of skin cancer training provided to maritime high school students on their knowledge and behaviour. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*, 16, 7769-7779.

Sweeney, S. M. (2006). Dövmeler: Dövme uygulamaları ve silinmesi için potansiyel tedavi seçenekleri üzerine bir inceleme. *Current Opinion in Pediatrics Türkçe Baskı*, 1(4), 187-192.

Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekan: Dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1), 19-33.